

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН**

**Збірник
наукових праць**

2015

ББК 81.2
А - 43
УДК: 81. 243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2015. — 120 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Гронь Лариса Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Демчук Олег Володимирович – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Карпенчук Світлана Петрівна – доктор філологічних наук, професор, (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романюк Світлана Констянтинівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Сербіна Тетяна Георгіївна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 15 від 26.11.2015 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015

лінгвістиці, як лінгвокультурологія, яка досліджує насамперед живі комунікативні процеси і зв'язок виразів, що використовуються, із синхронно діючим менталітетом і духовним життям народу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонченко Т. М. Структурно-семантичні аспекти спрямованості аксіологічних змін американизмів // Вісник Київського лінгвістичного університету . Серія Філологія. - 2000. - Т. 3, №2. - С. 130-136.
2. Бацевич Ф. С., Космеда Т. А. Очерки по функциональной лексикологии. - Львів: Світ, 1997. - 390 с.
3. Берестнев Г. И. Иконичность добра и зла // Вопросы языкознания. - 1999. - № 4. - С. 99-113.
4. Колшанский Г. В. Объективная картина мира в познании и языке. - М.: Наука, 1990. - 112 с.
5. Славова Л. Л. Типологія комунікативних невдач (на матеріалі сучасного англійського мовлення): автореф. дис.... канд. філол. наук. - Київ, 2000. - 20 с.
6. Селиванова Е. А. Лингвокультурный аспект коммуникативного шума // Научный вестник кафедры ЮНЕСКО Київського державного лінгвістичного університету / Філологія. Педагогіка і психологія в антропоцентричних парадигмах. - К.: КДЛУ, 2000. - С. 51-55.
7. Чердацева Т. Н. Идиоматика и культура // Вопросы языкознания. - 1996. - №1. - С.65-79.
8. Financial Times, 12.02.2007.
9. Hornby A. S. – Oxford Students Dictionary of Current English. – P. 301.

Резюме. В статье рассматриваются некоторые аспекты функционирования композитов в дискурсивном пространстве английского языка. Полученные результаты являются импульсом для дальнейшего исследования культурно-национальных коннотаций композитов разных стилистических пластов, которые получили признания и тех лексем, которые еще не стали приобретением стандартного английского языка и часто принадлежат к сленгу и эмоционально маркирующих коллоквиализмов.

Ключевые слова: композитология, композит, дискурсивное пространство, культурно-национальная коннотация, стилистический пласт.

The summary. The article highlights some aspects of functioning compounds in the discourse space of the English language. The results obtained encourage us to see further investigating culturally- national connotations in compounds of various stylistic layers that have gained recognition and those ones that have not yet been received into standard English and frequently classified as slang and emotionally charged colloquial words.

Key words: compositology, compound, discourse space, culturally-national connotation, stylistic layer.

Одержано редакцією 14.11.2015 р.

УДК 811.112.2'42:33 I.

Л. М. ЯСНОГУРСЬКА, І. О. ОПАНАСЮК

ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНО-МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В ОЦІННИХ МАСКУЛІННИХ НОМІНАЦІЯХ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)

Резюме. У запропонованій статті проводиться комплексний аналіз гендерно-маркованої лексики на позначення чоловіка шляхом побудування концептуального поля з ядром поля – концептом *MANN*, що об'єднує менші мікрополя та кінцеві лексико-семантичні групи, які входять до їх складу. Аналіз маскулінних номінацій проводиться з метою встановлення стереотипів, що склалися в німецькій лінгвокультурі відносно особи чоловічої статі.

Ключові слова: гендер, стереотип, фемінізм, андроцентризм, концептополе (КП), концепт, мікрополе, лексико-семантична група (ЛСГ).

Опозиція "чоловічий-жіночий" є фундаментальною для людської культури і цьому є численні докази, що беруть початок в уявленнях давніх філософів про світ. Сучасна цивілізація не тільки не викоринила членування світу на "чоловічий" і "жіночий" початок, але і поглибила його. Однак тільки з другої половини ХХ століття дослідники звернули увагу на людину не просто як на деякий узагальнений суб'єкт, але визнали важливість і актуальність гендерної ідентифікації людини в обговоренні різних проблем гуманітарних наук.

У той же час гендерні дослідження в мові мають довгу передісторію – даною проблематикою займалися багато відомих вчених (Е. Сепір, Ф. Маутнер, О. Есперсен). Саме вони висунули на перше місце в лінгвістичному описі соціальний план, що розглядає мову у зв'язку із суспільством і людиною, що знаходиться в ній. З виникненням у мовознавстві нового напрямку, названого феміністською лінгвістикою, гендерні дослідження одержали новий поштовх у своєму розвитку. В даний час гендер стає таким же ключовим поняттям, як клас, рід, нація. Вивченням цієї проблеми займаються лінгвісти всього світу, у тому числі і нашої країни.

Російська та вітчизняна гендерна лінгвістика репрезентована культурологічними розвідками гендерного концептуального змісту на матеріалі лексики [Бессонова 2003; Дудолодова 2003; Емурсуїнова 2002; Колесникова 2001; Халеева 1999; Яценко 2002]; фразеології [Зикова 2003; Малишевська 1999], паремії [Абрамова 2002; Кириліна 1999]; соціолінгвістичними [Бакушева 1995; Верхоланцева 1989; Ольшанський 2001] і дискурсивними [Піщикова 2003] дослідженнями мовленнєвої поведінки статей, аналізом гендерного аспекту

художнього дискурсу [Борисенко 2003; Козачишина 2003], рекламного дискурсу [Мартинюк, Землянський 1996], перекладу [Карабан 2003] та психолінгвістичними роботами [Горошко 2001; Табурова 1999; Холод 1997; Мартинюк 2004, 7–8]. Отже, гендерна проблематика є надзвичайно актуальною на сьогоднішній день та висуває низку проблем, що ще не мають однозначного розв'язання.

Актуальність нашої статті зумовлена надзвичайною важливістю такого питання як відображення гендеру у мові. Завдяки лексичним одиницям на позначення чоловіка можна зрозуміти, які стереотипи існують у тій чи іншій лінгвокультурі стосовно особи чоловічої статі, тобто отримати комплексний погляд на певну лінгвокультуру, краще зрозуміти її сутність та закономірності.

Метою даного дослідження є встановлення стереотипів, що існують у німецькій лінгвокультурі стосовно особи чоловічої статі. Дана мета висуває низку завдань, що треба розкрити у нашій роботі:

1. Аналіз численних дефініцій поняття "гендер" та встановлення нашого визначення цього поняття, що є базовим для нашої статті.

2. Встановлення поняття "стереотип" на основі аналізу дефініцій різних науковців.

3. Презентація КП MANN та його конститuentів: мікрополів та кінцевих ЛСГ. Аналіз компонентів КП на предмет встановлення стереотипів, що існують у німецькій лінгвокультурі стосовно особи чоловічої статі.

Об'єктом нашого дослідження є масив гендерно-маркованої лексики німецької мови. Під **предметом** дослідження розуміємо оцінні маскулінні номінації.

Наукова новизна дослідження зумовлюється тим, що в нашій роботі вперше проводиться комплексний аналіз масиву оцінних маскулінних номінацій шляхом зображення КП та його конститuentів з метою подальшого встановлення стереотипів у німецькій лінгвокультурі.

Гендерні дослідження беруть свій початок у фемінізмі – альтернативна філософська концепція соціокультурного розвитку, заснована на понятті патріархату. Сімона де Бовуар у своїй книзі "Друга стать" поставила проблему придушення фемінного в культурі. Вона показала, що суспільство конституює чоловіче як позитивну культурну норму, а жіноче як щось негативне, як відхилення від норми, як інше [Гапова 2000, 66]. На основі цього феміністська лінгвістика наполягає на переосмисленні і зміні мовних норм, вважаючи свідоме нормування мови і мовну політику метою своїх досліджень.

Велика увага у феміністських дослідженнях приділяється існуванню культурно- символічних рядів, що включають елементи жіночого і чоловічого, і спираються на опозицію "природа-культура". При цьому чоловіче вважається позитивним, домінуючим, значимим, а жіноче – негативним, підлеглим, вторинним.

Андроцентризм, погляд на світ через призму чоловічого бачення, виражається і в уявленнях народу. В.М. Теля підкреслює, що "у повсякденній свідомості жіночий розум протиставлений чоловічому, як розум "недолюдський" [Теля 1991, 38]. Отже, домінуюча андроцентричність мови саме і виявляється в тому, що найважливіша картина світу, вербалізована у мові, представлена через сприйняття людини-чоловіка.

Тому можна зробити висновок, що гендерний фактор, який враховує природну стать людини та її соціальну репрезентацію, є однією з найважливіших характеристик особистості і протягом усього її життя не тільки мотивує вчинки, визначає стратегію і тактику всієї поведінки, але й певним чином ідентифікує її як члена того чи іншого соціально-мовного співтовариства. Гендерні дослідження зосереджені на стереотипних уявленнях про жіночі і чоловічі ролі та якості. Емоційна оцінка людей, їхніх властивостей, відчуттів і ситуації – усе це переломлюється крізь призму мовної свідомості народу на визначеному етапі його культурно-історичного і соціального розвитку. У парадигмі сучасного наукового знання гендер є одним із ключових понять. Саме поняття "гендер" прийшло з англійської мови (gender) і означає граматичну категорію роду. Цей термін був введений у науковий апарат для розрізнення понять соціальної і біологічної статі [Каменская 2002, 22]. На даний момент у лінгвістиці немає єдиного визначення поняття "гендер". Це поняття трактується різними науковцями по-різному, іноді точки зору на нього розходяться.

Розглянемо декілька дефініцій гендеру та спробуємо виявити спільні характеристики цього феномену, що надаються різними авторами. О.Л. Каменська, наприклад, розуміє під гендером сукупність норм поведінки (у тому числі й мовної), що асоціюється з особами чоловічої і жіночої статі у даному суспільстві. В основі гендера лежить ідея про те, що "важливі не стільки біологічні чи фізичні розбіжності між чоловіком та жінкою, а те культурне і соціальне значення, яке суспільство надає цим розбіжностям" [Каменская 2002, 24]. І.М. Кобозева розуміє під гендером "конструкт, в основі якого лежать три групи характеристик: біологічна стать, статево-рольові стереотипи і так звані гендерний дисплей – різноманітні прояви, пов'язаних із запропонованими суспільством нормами чоловічої і жіночої взаємодії" [Кобозева 2002, 13]. Спільними для цих дефініцій поняття "гендер" є наголошення на соціальному аспекті, тобто на тому, що під гендером розуміється саме соціальна поведінка людини, зумовлена нормами та стереотипами, присутніми в тому чи іншому суспільстві.

У даній статті ми, погоджуючись з науковцем А.А. Хвостовим, розуміємо під гендером комплекс соматичних, репродуктивних, соціокультурних і поведінкових характеристик, що забезпечують індивідуальний особистий, соціальний і правовий статус чоловіка та жінки [Хвостов 2002, 194]. Саме ця дефініція поняття "гендер" є, на нашу думку, найбільш влучною, бо в ній підкреслюється і фізіологічна, і соціальна складова цього міждисциплінарного поняття.

Гендер, як продукт суспільних відносин і культурної традиції, закріплений як у суспільній, так і в індивідуальній свідомості. Лінгвістику цікавить насамперед не сам гендер, що по суті є екстралінгвістичним,

точніше когнітивним феноменом, а мовні механізми його конструювання, а також позамовні фактори, що впливають на цей процес. Нас цікавить насамперед, яким же чином гендер відбивається у мові на матеріалі гендерно-маркованої лексики на позначення чоловіка, тобто яким чином стереотипи, утворені у свідомості німецького народу стосовно образу чоловіка, відбиті у німецькій мові на прикладі лексики на позначення особи чоловічої статі.

Поняття стереотипу широко використовується не тільки в роботах лінгвістів, але і соціологів, культурологів, етнографів, психологів, етнопсихолінгвістів. Правда, розуміється воно там по-різному. Одне з найбільш повних визначень стереотипу належить В.В. Красних: "Стереотип є певною структурою ментально-лінгвального комплексу, що сформована інваріантною сукупністю валентних зв'язків, приписуваних даній одиниці і репрезентуючих концепт феномена, що стоїть за даною одиницею..." [Красных 2003, 232–234]. Отже, стереотипом є деякий фрагмент концептуальної картини світу, що існує у свідомості.

Ю.С. Прохоров вважає, що стереотип – це "насамперед визначене уявлення про дійсність або її елементи з позиції "наївного", повсякденної свідомості" [Прохоров 1996, 56]. При такому розумінні виявляється, що за будь-якою одиницею мови стоїть стереотип, стереотипний образ.

Аналіз численних дефініцій показує, що найбільш повним є класичне визначення Д. Олпорта, яке забезпечує теоретичну основу подальшого дослідження: "стереотип – це перебільшене переконання (думка), яке асоціюється з категорією. У його функцію входить виправдання (пояснення) нашої поведінки у зв'язку з цією категорією" [Бессонова 2002, 202–203]. Отже, стереотипи визначають зміст соціальних категорій.

Сутність стереотипу оцінна за своєю природою, отже, стереотипи бувають позитивними і негативними. Багато дослідників вважають, що стереотипи в основі "не- правильні", оскільки вони нелогічні за походженням, суперечливі [Бессонова 2002, 203]. Отже, нашою метою є прослідити та проаналізувати ті стереотипи, що є характерними для німецького лінгвосоціуму, виявити позитивні та негативні риси характеру, якими наділяється особа чоловічої статі на матеріалі гендерно-маркованої лексики німецької мови.

Для цього розглянемо КП "Назви осіб чоловічої статі", ядром якого будемо вважати концепт MANN. Це КП є структурою розгалуженою та складною, що поділяється на мікрополя "Назви особи чоловічої статі" та "Назви сукупностей осіб чоловічої статі", які, в свою чергу, також поділяються на менші за обсягом мікрополя та кінцеві ЛСГ. Дані мікрополя мають власну структуру та специфіку у кількісному та якісному відношенні, що зумовлено тим, які саме ЛСГ, лексеми та семи їх наповнюють.

Почнемо з розгляду мікрополя "Назви особи чоловічої статі", у структурі якого виділяються менші мікрополя, що поділяються на кінцеві ЛСГ, які являються нероздільними далі угрупованнями.

1. Загальні позначення особи чоловічої статі. Це лексичне угруповання є кінцевою ЛСГ та об'єднує загальні позначення особи чоловічої статі: Herr, Er, (gestandenes) Mannsbild, Mannsperson, Jöckel (landsch.), Mannstück (abwertend), Kerl (abwertend), Hurensohn (derb), Miststück (derb), Ekel (das), Fritze (abwertend), Bursche (abwertend), Bruder (ugs., abwertend), Dingerich (salopp), Emton (salopp, berlin.), Ihmchen (salopp, berlin.), Jenner (salopp, berlin.) [DUDEN: Die sinn- und sachverwandten Wörter 1986, 210]. З цієї ЛСГ бачимо, що серед позначень особи чоловічої статі наявна велика кількість іменників, що мають негативну конотацію, свідчать про неповажне та не- дбале ставлення до особи чоловічої статі.

2. Соціально-статусні позначення особи чоловічої статі. Дане мікрополе містить у собі лексичні одиниці, що слугують для позначення соціального положення осіб чоловічої статі. Воно поділяється на наступні ЛСГ: позначення для поважного чоловіка, який вміє поводитися у вищому суспільстві: Grandseigneur, Gentleman, Kavalier, Mann von Welt, Weltmann, Gesellschafter; позначення для одруженого чоловіка: Ehemann, Mann, Gatte, Gemahl, Ehepartner, Angetrauter, Lebensgefährtin, Weggefährtin, Lebenskamerad, Herr und Gebieter (scherzh.), Ehwirt (veraltet), Eheliebster, Ehegenosse, Ehegespons (ugs.), bessere Hälfte (ugs.), Gatterich (ugs., scherzh.), Alter (salopp), Oller (derb), Ehekrüppel (abwertend), Pantoffelheld (abwertend), Simandl (abwertend, österr.), Tyrann (abwertend), Haustyran (abwertend) [SW 1974, 378–380]; позначення для неодруженого чоловіка: Junggeselle, Hagestolz, Einspänner (ugs.), Weiberfeind; позначення для чоловіка, який залишився без жінки: Witwer; позначення для бідного чоловіка: Bettler, Clochard, Hungerleider, (armer) Schlucker, armer Teufel, Habenichts, Besitzloser, Mittelloser, Schnorrer (abwertend), Klinkenputzer (abwertend), Vagabund [DUDEN: Die sinn- und sachverwandten Wörter 1986, 215–216]. Це мікрополе демонструє нам наявність значної кількості лексичних одиниць на позначення поважного та одруженого чоловіка, що звичайно свідчить про те, що ці якості є надзвичайно важливими для особи чоловічої статі. Цікавим є також той факт, що деякі лексичні одиниці на позначення одруженого чоловіка мають негативну конотацію, а словосполучення "bessere Hälfte" ("краща половина") взагалі демонструє неповажливий ставлення до жінки як до "гіршої половини". Цікаво також те, що ЛСГ "позначення для бідного чоловіка" представлена значною кількістю лексичних одиниць, що демонструє нам надзвичайну важливість для чоловіка такої якості як заможність, бо саме він, згідно з давніми укоріненими у нашій свідомості стереотипами, є годувальником родини.

3. Біовікові номінації особи чоловічої статі. Дане мікрополе об'єднує лексичні одиниці, що представляють біовікові ознаки осіб чоловічої статі. Воно розділяється на наступні ЛСГ: позначення для молодого особи чоловічої статі: Jungling, Jungmann, Bursch(e), Twen, Jugendlicher, Minderjähriger, Heranwachsender, Halbstarker (abwertend), Schlurf (abwertend, österr.), Halbwüchsiger, junger Mensch, Mann, Herr, (ugs.) Kerl, (ugs.) Spund, (ugs.) Dachs, Fant (abwertend), Laffe (abwertend), Knabe, Bub, Jungchen, Jüngelchen, Goldjunge (fam.), Bubi, Bübchen, Bübel, Bürschchen, Bengel, kleiner Kerl, Kerlchen, Rüpel, Schlingel, Schelm,

Schlankel (österreich.), Pimpf, Gassenbub (landsch.), Gassenjunge, Frechdachs, Lauser, Lausbub, Spitzbube, Strick (landsch.), Galgenstrick, Lausebengel, Lausejunge, Lauselümmel, Strauchdieb, Bosnickel (abwertend, bayr., österreich.), Scherschleifer (abwertend), Lümmel (abwertend), Rotzlöffel (derb), Rotznase (derb), Rotzbub (derb), Rotznigel (ugs., österreich.), Früchtchen (abwertend), Galgenvogel (ugs., scherzh.), Tunichtgut, Strolch [SW 1974, 390].

Позначення для особи чоловічої статі похилого віку: Greis, Opa (ugs.), Zittergreis (ugs.), Tattergreis (salopp, abwertend), Tatl (salopp, abwertend, österreich.), alter Knacker, Kracher (salopp, abwertend), Kraut(er)er (salopp, abwertend), Zausel (salopp, abwertend), Stubben (salopp, abwertend), Mümmelgreis (salopp, abwertend), Jubelgreis [WSA 1990, 101]. Отже, мікрополе "Біовікові номінації особи чоловічої статі" представлене значною кількістю лексичних одиниць, більшість з яких мають нейтральне значення. За кількісним співвідношенням більшою є ЛСГ "позначення для молодого особи чоловічої статі".

4. Назви особи чоловічої статі за характерними ознаками. Дане мікрополе поділяється на подальші мікрополя та кінцеві ЛСГ, тому являється складним, ієрархічно організованим угрупованням. До його складу входить мікрополе "Назви особи чоловічої статі за певними рисами характеру", що поділяється на такі ЛСГ: позначення для чоловіка невіжливого, погано вихованого: Flegel, Rüpel, Lümmel, Schnösel (salopp, nordd.), Stiesel (salopp, nordd., ostd.), Rowdy, Radaubruder, Rabauke (salopp), Lackel (südd., österreich.), Strolch, Baubudenrülps (derb, landsch.), Gefrast (ugs., abwertend, österreich.); назви особи чоловічої статі за наявністю у характері мрійливості, легковажності: Liederjan (abwertend), Leichtfuß, Luftikus, Windhund, Haderlump (österreich.); позначення для чоловіка, який закоханий у себе самого: Narziß.

Позначення для молодого та задоволеного життям чоловіка: Glückskind, Sonnyboy, Strahlemann; назви особи чоловічої статі за наявністю у характері жадібності, зажерливості: Geizkragen, Geizhals, Knauser, Knicker, Knickstiebel (ugs., berlin.) [DUDEN: Die sinn- und sachverwandten Wörter 1986, 218]; позначення для чоловіка жорстокого та брутального: Brutalo, Rambo, Raufbold; позначення для чоловіка похмурого, що постійно буркотить: Brumbär, Knurrhahn, Griesgram, Murkopf, Giftnickel, Giftzwerg, Bullenbeißer (salopp); позначення для чоловіка нудного: Muffel, Miesepeter, Nieselpriem (berlin.), Fadian (österreich.); позначення для чоловіка, який підкреслює своє домінування над жінкою: Macker, Macho, Platzhirsch.

Позначення для настирного чоловіка, який постійно цікавиться чужими справами: Gewandlaus (ugs., österreich.); позначення для чоловіка коварного та хитрого: Heimtücker (landsch.), Hinterrücksler (schweiz.), falscher Fünziger (berlin.), Fuffziger (ugs.) [DUDEN: Die sinn- und sachverwandten Wörter 1986, 220]; назви чоловіка неприємного, такого, що не викликає симпатії у оточуючих його людей: mieser Typ, Fiesling (abwertend), fieser Kerl, Widerling, Schleimer, Kotzbrocken (derb); позначення чоловіка м'якого та безвольного: Softie; позначення для чоловіка-боягуза: Drückeberger, Angsthase, Hasenherz, Hasenfuß, Bangbüx (nordd.), Traumined (ugs., österreich.), Feigling, Waschlappen, Schlappschwanz, Flasche, Dädl (südd., österreich.), Tattedl (österreich.); назви чоловіка, якого постійно обслуговують жінки: Pascha [DUDEN: Die sinn- und sachverwandten Wörter 1986, 223]. У цьому мікрополі найбільш представленою є ЛСГ на позначення невіжливого та погано вихованого чоловіка, що свідчить про наявність цієї якості в стереотипних уявленнях німецького народу про особу чоловічої статі.

Наступним мікрополем у складі мікрополю "Назви особи чоловічої статі за характерними ознаками" є "Назви особи чоловічої статі за фізичним станом", що поділяється на наступні ЛСГ: позначення для дуже великого чоловіка: Riese, Goliath, Lulatsch (salopp), langer Laban (ugs.), langes Elend, Ende, Laster (salopp), lange Latte (salopp), Schlacks (ugs.), Bohnenstange (scherzh.); позначення для чоловіка великого та сильного: Riese, Hüne, Koloß, Gigant, Kleiderschrank (scherzh.), ein Kerl wie ein Baum.

Позначення для фізично сильного чоловіка: Kraftmensch, Naturbursche, Herkules, Athlet, Athletiker, Kraftmeier (ugs.), Muskelprotz (ugs., abwertend), Rummelboxer (salopp, abwertend), Kraftlackel (ugs., österreich.) [Wörterbuch der Synonyme und Antonyme 1990, 116]; назви чоловіка, що має довге тіло та короткі ноги: Sitzriese; назви чоловіка, що має невеликий зріст: Zwerg, Gartenzwerg, abgebrochener Riese (ugs., scherzh.), Liliputaner, Pygmäe, Gnom, Däumling, Wicht, Knirps (ugs.), Stöpsel (ugs.); позначення для товстого чоловіка: Dicker, Dickwanst (abwertend), Dickbauch (abwertend), Brocken (ugs.), Brökkerl (ugs., österreich.), Blader (abwertend, österreich.)

До складу мікрополю "Назви особи чоловічої статі за характерними ознаками" входить також мікрополе "Назви особи чоловічої статі за зовнішньою привабливістю або непривабливістю". До нього входять наступні ЛСГ: назви чоловіка, що користується успіхом у жінок: Frauenheld, Frauenliebling, Belami, Lebemann, Playboy, Suitier, Bonvivant, Verführer, Herzensbrecher, Hurenbock (derb), Bock (derb), Poussierstengel (salopp), Wüstling, Roue, Schürzenjäger, Schwerenöter, Weiberheld (ugs.), Casanova, Don Juan; позначення для гарного, привабливого чоловіка: Traummann, Märchenprinz, Adonis, Schönling (iron.), Adonis, Beau, Paris, Schmalzdackel (abwertend), Feschak (österreich.); позначення для чоловіка старого, але ще сексуально зацікавленого: Tätschelgreis, Lustgreis, Lebegreis [DUDEN: Die sinn- und sachverwandten Wörter 1986, 202]. Цікавим є той факт, що чоловік у німецькомовній картині світу асоціюється з фізичною красою. Про це свідчить велика кількість лексичних одиниць на позначення фізично привабливого чоловіка. На нашу думку, цей висновок є незвичайним, бо цією якістю, як правило, наділяється саме особа жіночої статі, бо краса для жінки є необхідною рисою. Краса асоціюється з фізичним здоров'ям, що є необхідним для продовження людського роду.

Мікрополе "Назви сукупностей осіб чоловічої статі" є більш простим угрупованням, до складу котрого входять наступні лексичні одиниці: die Männer, die Herrenwelt, die Herren der Schöpfung (iron.), das starke Geschlecht [SW 1974, 345]. Звернемо нашу увагу на словосполучення "das starke Geschlecht", що є загальною назвою для сукупності осіб чоловічої статі. Називаючи чоловіків "сильною статтю", жінки розуміються при

цьому як "слабка стать", що може розглядатися як виявлення неповаги по відношенню до них, наголошення на їх слабкості та несамостійності у порівнянні з чоловіками.

Отже, після репрезентації КП "Назви осіб чоловічої статі", що містить у собі 348 лексичних репрезентантів концепту MANN, можна прийти до наступних висновків: у німецькій мові присутня значна кількість лексем на позначення чоловіка сильного та великого, а також товстого. Цікавим є той факт, що існує значна кількість слів на позначення чоловіка бідного. І коли для жінки бідність не вважається великою вадою, для чоловіка це сором, бо він з давніх давен вважається годувальником рідни, сильною половиною, що відповідає за все у житті. Значна кількість лексичних одиниць позначає чоловіка у німецькій лінгвокультурі як особу погано виховану, похмуру та жадібну. Такими є стереотипи, що характеризують особу чоловічої статі у німецькій лінгвокультурі. У своїй більшості вони є негативними, але, як ми вже говорили, стереотипи не є завжди логічними та однозначними.

Результати нашого дослідження висувають наступні перспективи подальших розвідок цієї теми:

1. Аналіз масиву паремій, у яких присутній концепт MANN для встановлення нових якостей, якими наділяється особа чоловічої статі у німецькій лінгвокультурі.

2. Стереотипи, встановлені у нашому дослідженні стосовно особи чоловічої статі, можуть використовуватись для подальших розвідок гендеру у рекламному дискурсі, а також для дослідження мовної поведінки особи чоловічої статі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бессонова О. Л. Оцінний тезаурус англійської мови / О. Л. Бессонова. – Донецьк: ДонНУ, 2002. – 362 с.
2. Гапова Е. Антология гендерных исследований / Е. Гапова. – Мн.: Пропилеи, 2000. – 354 с.
3. Каменская О. Л. Гендергетика – наука будущего / О. Л. Каменская // Гендер как интрига познания: гендерные исследования в лингвистике, литературоведении и теории коммуникации. Альманах. Пилотный выпуск. – М., 2002. – 302 с.
4. Кобозева И. М. Лингвистическая семантика / И. М. Кобозева. – М., 2002. – 205 с.
5. Красных В. В. Этнопсихолінгвистика и лингвокультурология / Виктория Владимировна Красных. – М., 2002. – 276 с.
6. Мартинюк А. П. Конструювання гендеру в англословному дискурсі / А. П. Мартинюк. – Харків: Константа, 2004. – 291 с.
7. Прохоров Ю. Е. Национальные социокультурные стереотипы речевого общения и их роль при обучении русскому языку / Ю. Е. Прохоров. – М., 1996. – 235 с.
8. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц / Вероника Николаевна Телия. – М.: Наука, 1986. – 143 с.
9. Хвостов А. А. Гендерные проблемы современного мира / А. А. Хвостов // Развитие личности. – М., 2002. – №2. – С. 194–207.
10. Duden: Die sinn- und sachverwandten Wörter, Duden. – München: Langenscheidt KG, 1986. – 905 S.
11. Görner H. SW: Synonymwörterbuch / Görner H., Kempcke G. – Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1974. – 649 S.
12. Erich und Hildegard Bulitta. WSA: Wö rterbuch der Synonyme und Antonyme. – Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag GmbH, 1990. – 710 S.

Резюме. В статье проводится комплексный анализ гендерно маркированной лексики для обозначения мужчины путем построения концептуального поля с ядром поля концептом MANN, который объединяет микрополя и конечные лексико-семантические группы, которые входят в их состав. Анализ маскулиных номинаций проводится с целью установления стереотипов, сложившихся в немецкой лингвокультуре относительно лица мужского пола.

Ключевые слова: гендер, стереотип, феминизм, андроцентризм, концептополе (КП), концепт, микрополе, лексико-семантическая группа (ЛСГ)

Zusammenfassung. In diesem Bericht wird eine komplexe Analyse der Genderlexik für Bezeichnung des Mannes durch die Darstellung des Konzeptfeldes mit dem Feldkern – dem Konzept MANN, das kleinere Mikrofelder und endliche lexisch-semantische Gruppen vereinigt, durchgeführt. Die Analyse der maskulinen Bezeichnungen führt man mit dem Zweck der Feststellung der Stereotype durch, die in der deutschen linguistischen Kultur bezüglich der maskulinen Person formiert sind.

Schlüsselwörter: Gender, Stereotyp, Feminismus, Androzentrismus, Konzeptfeld, Konzept, Mikrofeld, lexisch-semantische Gruppe.

Одержано редакцією 10.11.2015 р.

МИХАЛЬЧУК Н. О., ІВАШКЕВИЧ Е. З. CROSSCULTURAL COMMUNICATION AS A WAY TO DEVELOP INTERCULTURAL COMPETENCE	3
МОРОЗ Л. В., ПАШКО І. О. ЕЛІПТИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ У НІМЕЦЬКІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ДОКУМЕНТАЦІЇ	8
МОРОЗ Л. В., СКІБЧИК А. В. ДО ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ТА НІМЕЦЬКИХ ТЕРМІНОЕЛЕМЕНТІВ-ЛАТИНІЗМІВ: ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ	11
РОМАНЮК С. К. РЕКЛАМА ЯК МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ОБ'ЄКТ А АНАЛІЗУ	15
БІГУНОВА С. А., ВАСИЛЬЧУК Н. В. ПОНЯТТЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОРЕКТНОСТІ ТА ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ДАНОГО ЯВИЩА	18
БІГУНОВА С. А., КРАЄВСЬКИЙ П. І. КОНФЛІКТ ЯК СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНЕ ЯВИЩЕ	20
БІГУНОВА С. А., ГЕРАСИМЧУК В. С. ENGLISH COOKING RECIPE AS A SPECIAL KIND OF TEXT	23
БІГУНОВА С. А., КОРЗІЄНКО Н. В. ЕТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТОПОНІМІВ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ВАРІАНТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	25
БІГУНОВА С. А., ГРЕБЕНЮК Ю. К. ЕКСПЛІКАЦІЯ ТЕОРІЇ КОНЦЕПТІВ У НАУКОВОМУ РОЗВИТКУ	27
ВЕРЬОВКІНА О. Є., ГОНТАР В. Є. ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ ІРОНІЧНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ АНГЛОМОВНОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИЧНИХ ДИСКУРСІВ	29
ІВАШКЕВИЧ Е. Е. ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДУ О.ЛОГВИНЕНКОМ РОМАНУ Дж.Д.СЕЛІНДЖЕРА «НАД ПРІРВОЮ У ЖИТІ»)	34
КУШНІР Н. В. ЛІНГВО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНО-СПРЯМОВАНОГО АНГЛОМОВНОГО РЕКЛАМНОГО ДИСКУРСУ	45
ЯСНОГУРСЬКА Л. М. ПРОЦЕС СЕМАНТИЗАЦІЇ КОМПОЗИТИВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: СУЧАСНИЙ АСПЕКТ	47
ЯСНОГУРСЬКА Л. М. СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМПОЗИТОЛОГІЇ В ДИСКУРСІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	51
ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ОПАНАСЮК І. О. ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНО-МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В ОЦІННИХ МАСКУЛІННИХ НОМІНАЦІЯХ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)	56
ЯСНОГУРСЬКА Л. М., КУЦМУС О. В. ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОЗНАЧЕНЬ У ТЕКСТАХ НІМЕЦЬКОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ	61
МОРОЗ Л. В., КРАЛЯ І. В. ДОСЛІДЖЕННЯ ДИСКУРСИВНИХ СТРАТЕГІЙ ПОМ'ЯКШЕННЯ ТА ДИСКРЕДИТАЦІЇ ЕВФЕМІЗМІВ	64
АНТЮХОВА Н. І., ЯЦЮРИК А. О. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСАДИ ФАСИЛІТАТИВНОГО СТАНОВЛЕННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	66
БЕЗКОРОВАЙНА О. В. ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРА НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	72
МОРОЗ Л. В., ПАШКО І. О. ПРО РОЗРОБКУ НОВІТНИХ МЕТОДІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	75
ДУБРОВА А. С. ПРИНЦИПИ ІНТЕГРАЦІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ У ВНЗ	78
ГРОНЬ Л. В., ГУЗЬ С. М. КОМПЛЕКС ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ УМІНЬ АУДІЮВАННЯ ТА ЧИТАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ	81
КОЗИЦЬКА О. А., ЮХИМЕЦЬ Т. В. СИТУАТИВНІ ВПРАВИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	84
ДАНІЛОВА Н. Р. РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВНЗ	86
ДЕНИСЮК Л. В. ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ВНЗ	88
ДУБРОВА А. С. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ЗАОЧНИКІВ ВИЩИХ МОВНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	90
КОВАЛЮК В. В. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	93
ПАВЕЛКІВ К. М. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	94
БАТАЛІЯ Л. О. ІННОВАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В АЛЬТЕРНАТИВНИХ ШКОЛАХ КРАЇН ЗАХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКОГО СВІТУ	98
КОЧУБЕЙ О. С. ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФІЛОЛОГА	101
ТРОФІМЧУК В. М. ПРИНЦИП ОБОВ'ЯЗКОВОГО ВИКОРИСТАННЯ І РАЦІОНАЛЬНОГО СПІВВІДНОШЕННЯ АЛГОРИТМІЧНИХ, НАПІВЕВРИСТИЧНИХ ТА ЕВРИСТИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ДІЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	105
ВАСИЛЬКЕВИЧ С. С. СЛОВОТВОРЕННЯ ЯК ЗАСІБ ОФОРМЛЕННЯ НОВИХ СЕМАНТИЧНИХ ПОЛІВ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	107
МОРОЗ Л. В., БАТИН А. В., КОРОЛЬ О. Ю. НІМЕЦЬКИЙ РОМАНТИЗМ: СОЦІАЛЬНО-ІСТОРІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА МЕТОДИЧНІ СТРАТЕГІЇ ВИВЧЕННЯ	110
ТРОФІМЧУК В. М. ТИПОЛОГІЯ РОЗВИТКУ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ	113

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ
ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований в 2009 році

Рівне – 2015

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника: Петрівський Я.Б.
Відповідальний за підготовку збірника до видання: Мороз Л.В.
Технічний редактор: Ковалюк В.В.
Комп'ютерна верстка : Ковалюк В.В., Краля І.В., Ясногурська Л.М.

Підписано до друку 26.11.2015 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17,39. Наклад 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2015. — 120 с.

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243
ББК 81.2